

З ВОСКРЕСІННЯМ ХРИСТОВИМ! З ВІРОЮ В ПЕРЕМОГУ!

МИСЛИТИ – І ТВОРИТИ ДОБРО!

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 7 (576)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
14 квітня 2023 року

ПРИВІТАННЯ

**НЕХАЙ СВЯТО ВОСКРЕСІННЯ
ГОСПОДНЬОГО ПРИНЕСЕ МИР В
УКРАЇНСЬКІ РОДИНИ, А ВОСКРЕСЛИЙ
ХРИСТОС УБЕЗПЕЧИТЬ ПЕРЕМОГУ
ВСІЙ НАШІЙ НЕЙМОВІРНІЙ УКРАЇНІ!**

Дорогі колеги та студенти!

Наближається найвеличніше та найважливіше християнське свято – Воскресіння Христове. Цього дня християни в усьому світі святкують перемогу життя над смертю, світла над темрявою, добра над злом. Це день радості та благодаті, це час для родинних святкувань, зустрічей з рідними людьми, а також час для поклоніння та молитви.

Проте ми вже другий рік змушені святкувати Великдень в умовах повномасштабної жорстокої війни. Для десятків тисяч українських родин цьогорічне свято буде сумним і трагічним – чиїсь сини, батьки, брати, чоловіки вже ніколи не сядуть за святковий великодній стіл. Мільйони українських сімей не зможуть відсвяткувати Христове Воскресіння в своєму домі, тому що змушені були втікати з рідного міста чи села й стали вимушеними біженцями. Сотні тисяч наших воїнів не будуть мати змоги відвідати Великдень службу та освятити паски, тому що залишаться в окопах, щоб забезпечити наше мирне життя.

Глибоко вклоняємося сьогодні всім нашим воїнам, завдяки героїзму й жертвовності яких маємо змогу в ці світлі свята відчувати спокій та благословення. Щиро вдячні тим працівникам, студентам і випускникам нашого університету, які нині воюють на лінії фронту, бойовим медикам і лікарям прифронтових госпіталів. Сердечно дякуємо нашим волонтерам, які забезпечують захисників України всім необхідним.

У ці важкі часи війни, коли багато з нас відчуває розпач і страх, буває, тяжко знайти хвилини миру та надії. У розпал війни, буває, важко знайти моменти радості та свята, але так важливо триматися своїх традицій і цінностей, які об'єднують нас як спільноту та націю. Маємо не забувати про те, що свято Воскресіння Христового дає нам надію

та віру в те, що є щось більше, ніж лише цей світ. Давайте приділимо цей час, щоб подумати про благословення у нашому житті та пам'ятати про важливість співчуття, доброти та єдності перед обличчям війни.

Нехай це величне свято Великодня буде для всіх нас часом роздумів і оновлення та принесе нам розраду і душевний комфорт, хвилини радості та надії. Христос воскрес, і разом з Ним наші надії на краще завжди живі та здатні дати нам силу для подолання будь-яких перешкод. І нехай цей дух надії супроводжує нас і наші родини, дає енергію та наснагу для боротьби за нашу ідею й нашу державу! Нехай свято Воскресіння Господнього принесе мир в українські родини, а воскреслий Христос забезпечить перемогу всій нашій неймовірній Україні – перемогу життя та надії над темрявою й відчаєм!

Віримо у Воскресіння Христове, молимося за наших воїнів, за мирне та щасливе життя для нас і наступних поколінь, за перемогу України.

Христос воскрес! Воїстину воскрес!

Слава Україні!

Героям слава!

Ректор ТНМУ
Михайло КОРДА

..... З ЛЮБОВ'Ю ТА ЩИРІСТЮ ●

ВЕЛИКОДНЯ ТА ДОБРОТИ ВИШИТІ РУКОТВОРИ

Здавна писанку, розмальоване чи розфарбоване яйце вважають знаком Великодня, весни, радості життя. Нині це ще й символ доброчинності, турботи про оборонців української землі. Працівники бібліотеки Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського вирішили, курчавда, писальця поміняти на голки й вишивати на невеликому клаптику полотна розмаїті геометричні та рослинні орнаменти, курчатка, зайчики й творити дуже гарні великодні атрибути, які можна назвати й пасхальними яйцями, й своєрідними писанками. І найголовніше, що ці рукотвори умілиці через волонтерів продають у різних країнах, а отримані кошти витрачають на потреби наших воїнів.

Вишиті писанки (так, чесно кажучи, мені більше подобається називати витвори рук майстринь університетської книгозбірні) стали продовженням проєкту, який започаткували ще торішнього

лися всі разом вишивати, аби виставити в книгозбірні етноялинку та облаштувати фотозону. Новорічних прикрас рукописниць виготовили чимало, тоді й вирішили пропозиція реалізувати їх і виторг спрямовувати на потреби ЗСУ. Налагодили зв'язок з тернопільською доброчинною організацією «Благодійний фонд «Промінь сонця», яка, власне, через своїх волонтерів продає рукотвори за кордоном. Перших пів сотні вишитих кульок бібліотекарів у різдвяний час розкупили у Великій Британії. За ці кошти вдалося придбати відповідну тканину та пошити масхалати, а також грilки, термобілизну та деякі речі особистої гігієни.

Перед Великоднем вирішили розвивати власну ініціативу й творити вже вишиті писанки. Виготовили понад 150 таких пасхальних яєць. Доцентка кафедри мікробіології, вірусології та імунології, заступниця керівниці Центру виховної роботи та культурного розвитку Тернопільського медуніверситету Олена Покришко 30 таких рукотворів повезла аж до Малайзії. Вона була серед учасників вечора, яке в цій країні організувало французьке посольство.

(Продовження на стор. 2)

Писанкове дерево наряджають (зліва направо) директорка бібліотеки Тернопільського медуніверситету Олена ПРОЦІВ і бібліотекарка Світлана ДЕМБРОВСЬКА

грудня. За словами директорки бібліотеки Олени Проців, добра ініціатива зародилася з підготовки тоді виставки вишивок у закладі. До експозиції бібліотекарка Світлана Шпунар запропонувала вишиті новорічні кульки. Витвори дуже сподобалися колегам. Із запалом узя-

ДЕНЬ ВІДКРИТИХ ДВЕРЕЙ

ДО ТНМУ ЗАВІТАЛИ МАЙБУТНІ ВСТУПНИКИ

Уперше за останні три роки День відкритих дверей в університеті відбувся наживо. Незважаючи на передсвяткові дні, до Тернопільського національного медичного університету завітало багато майбутніх випускників середніх шкіл, медичних коледжів, батьків з різних областей України.

Перед початком зустрічі гості мали можливість поспілкуватися зі студентами університету, потренуватися надавати невідкладну медичну допомогу на сучасних манекенах, взяти участь у розіграші призів від студентського парламенту, отримати цінні знання та практичні навички від загону швидкого реагування Товариства Червоного Хреста, до складу якого входять студенти ТНМУ.

Розпочав захід проректор з наукової роботи, професор Іван

Кліщ. Він ознайомив присутніх зі спеціальностями, за якими навчають в університеті, розповів про потужний науково-педагогічний колектив, сучасну матеріальну базу, можливості для навчання, закордонних стажувань, дозвілля та особистісного розвитку.

Голова студентського парламенту Олександр Мехедок розповів про студентське життя та самоврядування в університеті, школу менторів і побажав випускникам успішно скласти вступні випробування.

Відповідальний секретар приймальної комісії, доцент Ігор Драч поінформував присутніх про щорічні правила прийому до ТНМУ. Зокрема, він повідомив, що подання заяв на загальних умовах 2023 року триватиме з 19 до 31 липня. 5 серпня вступники дізнаються, чи отримали вони рекомендацію до зарахування на навчання за кошти державного бюджету. Такі абітурієнти повинні виконати вимоги до зарахування

до 8 серпня: підтвердити намір навчатися в електронному кабінеті, подати копії документів та укласти договір. 2023 року на держбюджетні місця претендуватимуть не лише випускники середніх шкіл, але й медичних коледжів, які подаватимуть заяви на денну форму навчання. Ігор Дмитрович наголосив, що всі ці процедури можна здійснити як особисто в приймальній комісії, так і дистанційно через електронну пошту. Виконання вимог до зарахування на навчання за кошти фізичних/юридичних осіб (контракт) триватиме до 18 серпня за такою ж процедурою.

Про медичний факультет, систему організації навчання, інтернет-ресурси, обладнані укріплення університету учасникам зустрічі розповів декан медичного факультету, професор Петро Лихацький.

Декан фармацевтичного факультету, доцент Дмитро Коробко у своєму виступі зосередився на високопрофесійному кадро-

вому складі кафедр фармацевтичного факультету, традиційно високих результатах складання іспитів «Крок». Дмитро Борисович звернув увагу на фахові періодичні видання ТНМУ, в яких, зокрема, можуть публікуватися й здобувачі вищої освіти.

Про навчання на стоматологічному факультеті розповіла заступниця декана факультету, доцентка Людмила Пацкань. Вона наголосила, що, попри те, що факультет є наймолодшим в університеті, за роки діяльності створено потужну матеріальну базу. Зокрема, побудовано та обладнано поверх у навчальному корпусі, де розміщені профільні кафедри факультету. Студенти та викладачі надають безкоштовну стоматологічну допомогу соціально незахищеним верствам населення і військовослужбовцям ЗСУ.

Директорка навчально-наукового інституту медсестринства, доцентка Світлана Даньчак розповіла про підготовку медичних

сестер, зосередила увагу на актуальності професії, великому обсягу держбюджетних місць, можливості здобути освітній ступінь бакалавра та магістра дистанційно. Світлана Володимирівна наголосила на можливостях працевлаштування як в Україні, так і за кордоном.

Освітню програму «Парамедик» презентував гарант програми, професор Арсен Гудима. Він розповів вступникам про особливості професії, навчальні можливості сучасного симуляційного центру ТНМУ. Арсен Арсенович зауважив, що студенти-парамедики мають можливість брати участь у всеукраїнських та закордонних змаганнях з екстреної медицини.

Після зустрічі гості мали можливість здійснити екскурсію до анатомічного музею ТНМУ, яку провів доцент Андрій Мізь.

Ігор ДРАЧ,
відповідальний секретар
приймальної комісії, доцент

З ЛЮБОВ'Ю ТА ЩИРІСТЮ

ВЕЛИКОДНЯ ТА ДОБРОТИ ВИШИТІ РУКОТВОРИ

(Закінчення. Поч. на стор. 1)
Першого дня представники 11 амбасад репрезентували свої держави, а наступного – національні вироби та смаколики. Представленням нашої країни займалися Посольство України в Малайзії та Українське культурне товариство в Малайзії. Пані Олена твердить, що вишиті писанки з Тернополя дуже вразили присутніх, рукотвори швидко розкупили.

Понад пів сотні витворів передали для продажу у США волонтерці зі штату Мічиган Тіфані Вейд Емпе. Американка побувала в університетській бібліотеці, вишиті великодні яйця її дуже захопили, навіть рукомесниці провели майстер-клас. Атрибути Великодня вона спакувала в торбу, яку відтак, повертаючись додому, здала в багаж. І сталася пригода – сумка загубилася, але

через два тижні її знайшли та доправили до власниці. Пані Тіфані вже продала вироби тернопільських умільців у рідному місті на передвеликодньому ярмарку, який організували при місцевій церкві. Тут вона, до слова, виставила ще й синьо-жовтий прапор з підписами наших захисників, які зараз лікуються у тернопільських лікарнях. Кілька десятків вишитих писанок передали для реалізації також волонтерам Людмилі та Ігорю Марфіянам у Німеччину. Вже вдалося з певної частини заробленого купити тканину для маскхалатів і засоби особистої гігієни для бійців. Директорка бібліотеки Олена Проців зазначає, що кожен рукотвір запаковують разом з вітальною листівкою та декоративною свічкою, аби було гарно, весняно й презентабельно.

Власний проєкт вишитих сувенірів працівниці бібліотеки Тернопільського медуніверситету продовжуватимуть і після Великодня. Але тепер уже це будуть вишиті витвори у формі сердечок. Їх теж мають намір продавати і в нашій країні, і за кордоном. За зароблені ж у такий спосіб кошти купуватимуть необхідне для фронтовиків. Вирішили також вишивати обереги, які український захисник може носити у своїй кишені. На лицьовому боці такого дарунка для воїнів вишиватимуть Державний герб України, на зворотній – буде віддрукований 90-ий псалом українською мовою. Університетські бібліотекарі, крім вишивання, активно долучаються до виготовлення окопних свічок, плели також маскувальні сітки, не раз купували та передавали на бойові позиції продукти.

Зараз в університетській бібліотеці відкрили невелику виставку, де демонструють вишиті рукотвори, зробили навіть невелике писанкове дерево. Все заради того, як твердить Олена Проців, щоб собі створити атмосферу великого християнського свята та щоб люди могли побачити витвори рук умільців книгозбірні, а, може, й зацікавитися виготовленням таких чудових речей-атрибутів. Ця експозиція вже стала й своєрідною фотозоною – студенти активно тут фотографуються. Більше того, оглянути виставку приходять й учні тернопільських шкіл.

Бібліотекарка-умільця Світлана ШПУНАР ознайомлює з деякими рукотворами

«У кожному з вишитих рукотворів – частина душі наших бібліотекарів, студентів, викладачів», – зазначає директорка університетської книгозбірні. А й справді! Адже великодні яйця вишивали-виготовляли всі понад двадцять працівників бібліотеки – директорка, бібліотекарки, прибиральниці, гардеробниці, чергові. Бібліотекарка Галина Галат зізнається, що вишивала хіба в дитинстві. Коли ж її колеги стали вишивати речі з добродійною метою, то «з великим задоволенням узялася до роботи». А от бібліотекарка Євгенія Демків – знала вишивальниця. В її доробку дуже багато вишитих картин, навіть портрет доньки. Мала віртуальну виставку власних вишитих робіт. Пані Євгенія чи не найбільше доклалася до творення виши-

тих писанок. На передовій нині її невістка. Тож, каже, добре знає, що потребують наші захисники та захисниці.

Примітно, що бібліотекарки вишивали великодні писанки вдома, зранку, приходячи на роботу, хіба запитували одна в одної жартома, чи виконала домашнє завдання. Матеріал купували власним коштом. Вироби вишивали здебільшого хрестиком, з бісеру теж є чимало рукотворів. До такої творчої та добродійної справи долучалася також декан стоматологічного факультету Світлана Бойцанюк, яка вишивала традиційні галицькі орнаменти-обереги. Для студентів організовували два майстер-класи.

Микола ШОТ.
Світлина автора

Бібліотекарки-умільці (зліва направо) Галина ГАЛАТ, Євгенія ДЕМКІВ, Лариса ДАЦЕНКО вишивають нові писанки

Редактор Г. ШОТ
Творчий колектив: Л. ЛУКАЩУК,
М. ЮХНО-ЛУЧКА,
М. ВАСИЛЕЧКО
Комп'ютерний набір і верстка:
Р. ГУМЕНЮК

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Воли, 1,
тел. 52-80-09; 43-49-56
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник:
Тернопільський
національний медуніверситет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України
Індекс 23292

Видавець:
Тернопільський
національний медичний
університет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-93ПР від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг – 2,5 друк. арк.
Наклад – 1000 прим.
Замовлення № 35

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Тернопільському національному медуніверситеті ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України.
46001, м. Тернопіль,
майдан Воли, 1.

ЗАХОДЬТЕ НА НАШ САЙТ: WWW.MEDYCHNA-AKADEMIA.TDMU.EDU.UA ТА НА СТОРІНКУ У FACEBOOK

ЧОМУ ПРЕСТИЖНО ОБИРАТИ ФАХ ЛІКАРЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ-СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ?

В усьому світі первинну медичну допомогу визнано основою охорони здоров'я. Професія сімейного лікаря користується повагою в державі та суспільстві. Але в Україні чомусь не збільшується серед випускників медичних вишів охочих стати сімейними лікарями. Як зламати стереотип про лікаря «первинки» та заохотити молодь до цієї спеціальності, розпитували завідувачку кафедри терапії та сімейної медицини ТНМУ ім. Івана Горбачевського, голову Асоціації сімейної медицини Тернопільщини, професорку Лілію БАБІНЕЦЬ.

– Ліліє Степанівно, ваш особистий професійний шлях бере початок саме із сімейної медицини та є свідченням того, що в цій спеціальності можна досягти чимало. Чому ж студенти її оминають? Чи це й справді так?

– Наразі у нашому університеті триває кампанія щодо вибору циклу за напрямком базисних дисциплін: «внутрішні хвороби», «хірургія», «акушерство та гінекологія», «загальна практика-сімейна медицина». Звичайно, ми проаналізували ситуацію щодо обрання дисциплін за вибором, і висновки, на жаль,

лікаря, який на первинному етапі забезпечує надання 80-90% усього обсягу медичної допомоги українцям. Узагалі ж значимість первинної медико-санітарної допомоги та цього лікарського фаху важко переоцінити. Наприклад, вже підраховано, що під час коронавірусної пандемії в Україні 87% всіх зареєстрованих випадків захворювання було від початку до завершення проліковано саме на етапі первинної медичної допомоги й лише 13% – на шпитальному.

– Були очікування, що зі зміною фінансування первинної медичної допомоги, коли лікарі почали отримувати високі заробітні плати, й кадрову проблему розв'яжуть?

– В Україні не здійснювалася національна оцінка потреб і попиту на медичні кадри, зокрема на лікарів і медичних сестер. Це ускладнює стратегічне планування кадрових ресурсів охорони здоров'я. Основний тягар захворюваності в Україні, крім гострих захворювань, пов'язаний з неінфекційними захворюваннями та поведінковими ризиками, що зумовлює необхідність збільшення кількості лікарів і медичних сестер первинного рівня медичної допомоги й розширення їхніх функцій. Наразі ж максимальна кількість ресурсів зосереджена на рівні спеціалізованої допомоги.

статус лікаря первинної медичної допомоги (лікар загальної практики-сімейної медицини, дільничний педіатр і дільничний терапевт) значно зріс. Саме лікар загальної практики-сімейної медицини визначає маршрут пацієнта, проводить левову

вальної апаратури й медикаментів та ін. Все це піднімає авторитет лікарів первинної ланки, щоправда, відбувається це поступово, не так швидко, як хотілося б.

– Можливо, ще не відбулася також у суспільній свідомості

ко визначитися з діагнозом, сформувати найраціональніший та економічно вигідний маршрут ведення пацієнта. Важливою складовою роботи лікаря «первинки» є ведення громадян здорових і практично здорових. Чим більше здорових людей та пацієнтів у ремісії або коригованих хронічних хворих буде під його патронатом, тим більше коштів залишиться в лікаря для розвитку та збільшення зарплатні.

За новим принципом вибору фаху та місця роботи, який очікує наших випускників, найбільшою буде пропозиція саме у сфері первинної меддопомоги. Велика нестача лікарів, власне, на цій ланці – до 15% навіть у такій забезпеченій лікарями області, як наша. У південних і східних регіонах незаповненість спеціалістами первинної меддопомоги становить від 15 до 50

відсотків. Низьку щільність як лікарів, так і медичних сестер зафіксовано в Закарпатській, Київській, Миколаївській, Херсонській та інших областях. Про це потрібно чесно говорити та готуватися серйозно до виконання саме реального запиту українського суспільства на лікаря сімейної медицини.

– Трапляються, і не так рідко, випадки, коли студент обрав вузькопрофільну спеціалізацію, але потрапити на інтернатуру чи на роботу за цим фахом справа не одного року...

– Це важливі моменти, які потрібно чесно озвучувати з огляду на справжні реалії структурної кадрової потреби у фахівців. Тому обрати цикл сімейної медицини на 6 курсі, вважаю, найбільш доцільним, адже в такому випадку студент буде більш готовий до проходження інтернатури й практичної роботи.

Важливо також пригадати або повідомити студентам про те, що фах «загальна практика-сімейна медицина», цикл навчання на нашій кафедрі – мультидисциплінарний за своїм контентом, тобто вивчає найбільш актуальні нозології амбулаторної терапії, хірургії, акушерства і гінекології, педіатрії, неврології, ЛОР та інших спеціальностей згідно з кваліфікаційним паспортом цієї спеціальності та клінічними настановами, які відображають ведення пацієнтів на етапах ПМД, «вторинки» та «третинки».

Хочу зауважити, що наша кафедра терапії та сімейної медицини медичного факультету ТНМУ має гарну клінічну базу й можливість забезпечити проведення практичної частини занять у кабінетах сімейних лікарів, (Продовження на стор. 4)

Працівники кафедри терапії та сімейної медицини під час одного із засідань

долю лікування, головню – профілактичного та реабілітаційного спрямування на амбулаторному етапі, що має свої особливості як медичного, так і матеріально-технічного забезпечення.

Старт нового типу фінансування галузі (за подушним принципом) призвів до покращення фінансового стану медпрацівників. Підраховано, що навіть на початку кар'єри лікар у середньому має на 30% вищу зарплатню. Через 3-5 років – зарплата вдвічі, а у деяких регіонах утричі перевищує таку ж зарплатню лікаря «вторинки» чи «третинки».

Теоретично витрати Центру ПМД на роботу «сімейки» можуть досягати 90 тисяч гривень на місяць за новим розкладом. За чинним законодавством – 54 тисячі гривень. Що маємо ж насправді? Як це конвертується в зарплатню? Кажуть, приблизно про 18 тисяч гривень до оподаткування за нинішнім розкладом – це середній показник. І майже 30 тисяч гривень – за майбутнім. За даними пресслужби НСЗУ, в першому кварталі 2020 року в деяких медичних установах середньомісячні витрати на оплату праці лікаря склали 20-28 тисяч гривень.

Часто територіальні громади, крім фінансування, що надає НСЗУ, посилюють матеріальну забезпеченість амбулаторій лікарів сімейної медицини додатковими бонусами – транспортом, паливом, житлом для лікарів і середнього персоналу, закупівлею діагностичної та ліку-

переоцінка значимості та пріоритетності цього фаху?

– Так. Гадаю, діють ще старі стереотипи щодо другосортності лікаря первинної меддопомоги, що зовсім протилежно європейській цивілізаційній тенденції. Пов'язано це також з необізнаністю не лише студентів старших курсів (це не дивно, це можна зрозуміти), але й загалом у суспільстві, а головне – з недостатньою кількістю викладачів у системі вищої медичної освіти, які у своїй кар'єрі проходили етап роботи на ПМД, і розуміють важливість цього фаху та щиро його пропагують. Сприяє цьому також довготривалий анамнез корупційної складової у системі охорони здоров'я, суспільстві загалом. Корупційна тіньова складова заробітної платні, багаторічний розподіл молодих фахівців на роботу та вибір майбутньої лікарської професії не за хистом, рівнем знань, ідейною мотивованістю, а «за знайомством», родинними зв'язками та ін., зниження рівня викладачів, що приходять на клінічні кафедри без професійного клінічного досвіду, часто з теоретичних кафедр та ін.

Коли мене запитують, яка головна фігура у системі охорони здоров'я, впевнено відповідаю: «Лікар первинної меддопомоги». Це лікар, з яким громадянин України підписує декларацію на надання медичної допомоги – найбільш наближеної до пацієнта, холистичної, тобто пацієнт-орієнтованої, яка спрямована на лікування не хвороби, а персонально кожного хворого.

Лише грамотний лікар на етапі первинної меддопомоги зможе найбільш якісно та швид-

Завідувачка кафедри терапії та сімейної медицини ТНМУ, професорка Лілія БАБІНЕЦЬ (у центрі) зі студентами

невтішні – фах «Загальна практика-сімейна медицина» наші майбутні випускники обирати не квапляться. Пояснюють це складністю та великою відповідальністю цієї спеціальності, бояться розподілу у сільську місцевість, де можуть виникнути певні фінансові труднощі й проблеми із житлом. Низький рівень престижності фаху у суспільстві теж є одним з чинників. Отож, маємо нині невелику кількість студентів 6 курсу нашого вишу, які готові обрати саме цей цикл «загальна практика-сімейна медицина», а в майбутньому – фах сімейного

Розширення ролі первинної ланки медичної допомоги відповідає національній реформі первинної ланки в Україні. Крім того, національні концепції щодо екстреної допомоги, неінфекційних захворювань, психічного та громадського здоров'я покладають низку додаткових функціональних обов'язків на лікарів загальної практики-сімейної медицини, проте рівень відповідності їхніх знань і кваліфікації для виконання таких функціональних обов'язків не визначено.

З часу початку реформи системи охорони здоров'я в Україні

ТЕМА

ЧОМУ ПРЕСТИЖНО ОБИРАТИ ФАХ ЛІКАРЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ- СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ?

(Закінчення. Поч. на стор. 3)

дільничних терапевтів і педіатрів, хірургічних і кабінетних вузьких спеціалістів консультативного центру ТКМЛ №2, а також жіночої консультації. Це наразі великий бонус, на відміну від інших кафедр, що розташовані в клініках, де доступ до пацієнтів ускладнено. Навіть з огляду на це доцільно обирати саме нашу кафедру. Деякі тематики ми опрацюємо у симуляційному центрі, що дозволяє закріпити певні практичні навички. Хоча, безумовно, пріоритетною формою роботи є реальні умови прийому в кабінетах практичних лікарів, ознайомлення із системою E-Health і класифікацією ICPC-2 (проблем, діагнозів і синдромів в амбулаторній практиці), системою видачі електронних лікарняних і рецептів, проведення вакцинації, профілактичних оглядів тощо.

Важливим бонусом набуття фаху лікаря загальної практики-сімейної медицини в Україні є те, що це найкращий фах для старту молодого спеціаліста в приватну медицину. Маємо повну юридичну та правову базу для початку діяльності лікаря як ФОПа, що дає можливість залучити державне фінансування через укладання декларацій з населенням з капітаційними коштами від НСЗУ, а також зекономити до 20 відсотків цих коштів для утримання бюрократичного керівного апарату центрів ПМСД, за рахунок яких можна підвищувати зарплатню, наймати додаткових спеціалістів, закуповувати апаратуру та медикаменти. А це дозволить розширити можливості амбулаторій ПМД за рахунок виконання деяких послуг вторинної медичної допомоги (діагностичні, лікувальні, реабілітаційні та ін.). Це збільшить конкурентоспроможність лікаря сімейної медицини.

Отже, майбутнє – за сімейною медициною. І я впевнена, що вже зараз ми повинні дбати про нове покоління сімейних лікарів, з новою філософією цієї спеціальності та сучасними поглядами. Наше завдання – прищепити повагу у суспільстві до сімейної медицини, а професія сімейного лікаря повинна стати в Україні елітною.

Лариса ЛУКАЩУК
Світлини
Миколи ВАСИЛЕЧКА

ДОЦЕНТ ВІКТОР ШАЦЬКИЙ: «ТРЕБА ВМІТИ НАДАТИ ДОМЕДИЧНУ ДОПОМОГУ ЗА БУДЬ-ЯКИХ УМОВ»

Заняття, які проводить доцент кафедри медицини катастроф і військової медицини Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського Віктор Шацький, як зізнаються студенти, завжди для них цікаві та насичені, наповнені корисною інформацією, новими знаннями й вміннями. Втім, вони не оминули нагоди, щоб поспілкуватися з улюбленим викладачем і в неформальній обстановці. Під час зустрічі у читальній залі бібліотеки ТНМУ Віктор Шацький розповів про власне волонтерство та досвід навчання тактичній медицині, уміло чергуючи серйозні теми із жартівливими випадками із життя. Адже, як зауважує сам, напружені, негативні, страшні історії намагається не тримати в пам'яті, хоча їх було доволі, завжди згадує щось приємне й навіть кумедне.

Організувала та провела зустріч студентка другого курсу медичного факультету Олена Гачкевич. Власне, після її представлення гостя, Віктор Васильович передусім розповів публіці, що медичне волонтерство для військових у його життя ввійшло не випадково – історію України він цікавився змалечку.

«Наприкінці дев'ятого класу ми з моїм другом та однокласником потрапили у «Пласт», кілька років активно його відвідували. А ще раніше мій дідусь якийсь намалював мені тризуб – ще тоді, коли про нього навіть пошепки не можна було говорити, – згадує Віктор Шацький. – Мене завжди цікавила історія. Коли закінчував школу, вважав, що в мене є два шляхи. Або медицина, позаяк зростає у родині лікарів, постійно перебував у цьому середовищі та розмовах на медичну тему. Або ж історія, адже вона мені дуже подобалася, особливо – археологія, я уявляв себе в майбутньому таким, як Індіана Джонс (сміється). Переважила таки медицина. Коли вступив до університету, від «Пласту» трохи відійшов, тому що не було часу, потрібно було вчитися».

Після закінчення ТНМУ Віктор Шацький 13 років з невеличкими перервами працював лікарем-хірургом. 2011 року, як зізнається сам, йому цілком ви-

падково пощастило потрапити на курси домедичної допомоги, що проводили у Львові за сприяння Червоного Хреста з Австрії. У них викладали представники вірменського Червоного Хреста. До слова, однією з викладачів була засновниця першого добровольчого рятувального загону, який допомагав після землетрусу у Спітаку 1988-го року. Після завершення цих курсів став одним з 36-ти тренерів з першої допомоги з міжнародним дипломом і проводив навчання першої допомоги для цивільного населення в рамках Товариства Червоного Хреста України.

З початком війни 2014 року разом з лікарями Тернополя зорганізувалися в громадську організацію «Медичний загін спецпризначення «Білі берети», основною метою якої була та є передача знань з першої допомоги й тактичної медицини. Спочатку самі вчилися, а потім передавали власні знання іншим. У жовтні 2014-го року на базі навчально-оздоровчого комплексу ТНМУ «Червона калина» відбувся перший вишкіл «Білих беретів», в якому взяли участь понад 80 лікарів-волонтерів з різних куточків України.

Згодом з інструктажем для військових «Білі берети» об'їздили всю лінію фронту. Співпрацювали тоді зі столичною благодійною організацією «Патріот», яка передавала кожному бійцеві індивідуальні аптечки. Адже перша хвиля мобілізації їхала на фронт, по суті, без нічого. «Білі берети» роздавали військовим аптечки та вчили ними користуватися.

Найвіддаленіша точка, де побував Віктор Шацький на блокпості – Станиця Луганська. Він з усмішкою пригадує, як подався на фронт уперше: «Ми їхали з Тернополя на Київ, з Києва – на Дніпро, з Дніпра – під Донецьк. У кабіні можуть сидіти троє людей, а нас – четверо, тож мені довелося їхати в «буді».

Доцент кафедри медицини катастроф і військової медицини ТНМУ **ВІКТОР ШАЦЬКИЙ**

нас там каталка була всередині, машину облаштували під евакуаційну, тож я в «буді» їхав і чи не всю дорогу спав (сміється). Пригадує, під'їжджаємо ближче. А вперше ж їду – страшно. Зізнаюся, справді реально страшно. Хлопці в кабіні, я в тій «буді» сиджу, темно, все зачинено. І така гадка прилітає мені: зараз, не дай Боже, лупнуть по нас – навіть не буду знати, звідки прилетить і що зі мною станеться. Потім ми зупинилися в одному селі й я розповідаю це хлопцям. Вони ж сміються зі словами: «А ми їдемо та говоримо між собою: зараз хтось з куців лупне,

Вікторові добре – він у «буді», навіть не буде знати, звідки та як, а ми все бачитимемо й нічого не зможемо зробити».

Віктор Шацький переконаний, що без гумору та жартів на фронті ніяк. Хоча ситуації траплялися насправді дуже серйозні, іноді доводилося в польових умовах повноцінно виконувати операції. Найскладнішим для нього став випадок, коли один юнак після обстрілів вдихнув вибухових парів і почав задихатися. Віктор Васильович детально розповів студентам, як потрібно діяти в таких випадках, до того ж сам тоді замість скальпеля, якого на той час у нього не було, використав бойовий ніж. Усе вдалося зробити, молодий чоловік почав дихати. «Я цікавився, що з ним було далі, на щастя, все обійшлося. Це був найбільш стресовий випадок для мене як лікаря», – зізнався Віктор Шацький.

Він укорте наголосив студентам, що надання домедичної допомоги – це надзвичайно важливо для кожного, а тим більше – лікаря, незважаючи на його спеціалізацію. «До того ж уміти її надати треба за будь-яких умов, розуміючи, що якщо комусь стане зле на вулиці, у вас не буде під рукою КТ, МРТ і навіть тонометра, тож треба вміти обходитися й без цього, – каже Віктор Васильович. – Зважаючи на ситуацію – не лише на війну, а й стихійні лиха, що часто трапляються, на мій погляд, надання першої допомоги треба навчити всіх, починаючи з дев'ятого класу. І складати учням треба повноцінні практичні заходи, а не тести. Адже ці знання можуть врятувати життя іншим людям, передусім близьким».

З початку повномасштабного вторгнення Віктор Шацький продовжує навчати тактичної медицини і військових, і цивільних, і, звичайно, ділиться власним досвідом зі студентами нашого університету.

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

ОБ'ЄКТИВ

Студентки медичного факультету:
Анастасія ЧІП (ліворуч);
Каріна ДЕЩИНСЬКА, **Валентина КОРОЛЮК** та **Аліна ФАРИЙОН** (праворуч)

Світлини Миколи ВАСИЛЕЧКА

АЛІНА ГОЛЕНКО: «ПРАГНУ ОРГАНІЗОВУВАТИ БІЛЬШЕ ЗАХОДІВ ДЛЯ ЗАГАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ»

За підсумками конкурсу «Студент 2022 року ТНМУ» студентка п'ятого курсу фармацевтичного факультету Аліна Голенко виборола перемогу в номінації «За активну громадянську позицію». Вона, зокрема, є організаторкою всеукраїнських програм лідерства в Меджибіжі, головою Хмельницького осередку ГО «Українські студенти за свободу», першою заступницею голови студентського парламенту ТНМУ. Аліна наголошує, що це для неї дуже важлива нагорода. Адже є підтвердженням громадської роботи дівчини протягом останнього року її загалом усього періоду навчання.

«Працювати на волонтерських засадах у громадському секторі насправді доволі важко, – ділиться думками Аліна Голенко, – тому що люди мають здатність вигорати. Такі відзнаки, нагороди – це те, що дає сили не опустити руки й продовжувати свою роботу надалі, працювати якісно й організовувати дедалі більше заходів, які можуть відвідати студенти для свого розвитку за межами навчального процесу».

– Коли вперше почали долучатися до громадської діяльності?

– У дев'ятому класі я стала представником учнівського самоврядування Хмельницької області, адже я – уродженка Хмельниччини, моє рідне село – Мисюрівка Старосинявської громади. У нас було багато семінарів, цікавих поїздок. На першому курсі трохи відійшла від громадської роботи, присвячувала час лише навчанню, а вже на другому курсі приєдналася до студентського парламенту нашого університету й почала працювати в інформаційному секторі. Моя робота тоді більше стосувалася саме інформування про заходи та проекти, що реалізують в університеті. До слова, перед вибором професії я тривалий час розмірковувала, ким же стати – фармацевтом чи журналістом. І от коли прийшла в інфосектор, трохи зуміла наблизитися до того, чого я також прагнула – до журналістики. З третього курсу почала організовувати й власні проекти.

– Що хотіли передусім втілити, перебуваючи в студентському парламенті, і чи вам це вдалося?

– З другого курсу я була головою інформаційного сектора. На четвертому курсі мене обрали головою студентського пар-

ламенту, а зараз я – заступниця голови студентського парламенту.

Найосновніша наша мета – забезпечення якісного освітнього процесу та розв'язання нагальних проблем студентів. Саме мій головний задум полягав у тому, щоб організувати навчальні заходи, спрямовані на загальний розвиток студентів поза межами сфери медицини. Більшість студентів чи не весь свій час приділяє саме медицині. І це, звісно, правильно. Та водночас хочеться вміти поєднувати знання з професії зі знаннями, які цікавлять і поза нею.

– До створення яких ініціатив доклалися?

– Навчаючись на третьому курсі, я також стала активісткою

та дискусії. Зокрема, опираючись на досвід роботи студентського парламенту, одна з дискусій була про те, як студентство може сколихнути освітній процес у своїх університетах і, як результат – покращувати навчальний процес.

– Як з'явилася ідея організувати саме такий захід?

– У грудні 2021 року задумалася над тим, що в нас насправді дуже потужна навчально-матеріальна база у сфері медицини, але багатьом студентам водночас цікаво дізнатися щось нове й поглибити власні знання з немедичних тем. Та коли навчаєшся в медичному університеті й маєш сталу програму, це важко поєднувати. Тож я вирішила організувати форум і присвятити його тим

людина не може прослідкувати за всім, треба розподіляти всі завдання порівну.

– У вас також є чималий досвід волонтерської роботи. В яких добрих акціях берете участь?

– Нині волонтерська робота студентського парламенту переважно полягає в тому, що ми безпосередньо отримуємо запити від військових і намагаємося їх виконати. Співпрацюємо також з волонтерським штабом нашого університету, зокрема, коли отримуємо запити на ліки. Я також волонтеру в організації «Київський гуманітарний штаб». Це волонтерський штаб, що був заснований у чотирьох містах: Львові, Києві, Тернополі та Кривому Розі. Разом з «Київським гуманітарним штабом» ми «закриваємо» технічні запити для військових, зокрема, рації, квадрокоптери, тепловізори, приціли й безпосередньо передаємо їх за призначенням.

– Як вам вдається поєднувати навчання та активну громадську діяльність? Які секрети вашого особистого тайм-менеджменту?

– Жартую, що в мене маховик часовороту Герміони Грейнджер з «Гаррі Поттера» (сміється). Насправді було важко на другому курсі, коли я намагалася і належно навчатися, аби не відставати від навчальної програми, і водночас щось пробувати організувати. Та за якийсь час усе це так влилося в моє життя, що стало його невід'ємною складовою. До того ж за чотири роки довкола тебе з'являються люди, які працюють у тому ж напрямку, тож до них завжди можна звернутися за порадою й допомогою.

– Які поради дали б нинішнім і майбутнім першокурсникам?

– Не втрачати можливостей всебічно розвиватися та обов'язково приділяти час навчанню на молодших курсах, аби в майбутньому не виникало проблем з нестачею знань. Приєднуватися до громадського сектора в університеті, місті, країні. У Тернополі насправді – один з найпотужніших молодіжних громадських секторів в Україні. Таким чином навколо тебе з'являються чудові люди, які своїм бажанням працювати запалюють тебе, мотивують робити більше та краще. Там можна зустріти своїх найкращих друзів.

Найважливіша порада – намагатися не втрачати час. Поєднувати навчання з іншою діяльністю: взятися волонтерити, йти у студентський парламент на вибори, балотуватися від свого курсу. Це дуже важливо: завдяки цьому безпосередньо впливаєш на якісні зміни в своєму університеті, можеш вирішити відразу нагальні питан-

ня, які виникають у тебе на курсі, а не чекати, коли хтось це зробить за тебе.

– Ви згадували, що вагалися між медициною та журналістикою. Чому ж усе-таки обрали фармацію? Коли збагнули, що це ваше?

– Напевно, ще в дитинстві, тому що росла хворобливою дитиною, часто хворіла й мені було досить цікаво розбиратися в лікарських засобах, які призначали лікарі. Коли розумієшся в цьому значно більше, ніж інші, то можеш насамперед допомогти собі та близьким. Два останні класи в школі для мене справді були досить складними: я вагалася, які предмети обрати для ЗНО, йти на фармацію чи в журналістику. Але, врешті, зрозуміла, що в Україні досить стрімко розвивається фармація, це вагає й необхідна спеціальність, яка дає великі шанси на самореалізацію. До того ж здобути знання в цій сфері за допомогою самоосвіти доволі важко. Тож вирішила спробувати власні сили саме у фармації.

– Чому обрали для навчання саме ТНМУ?

– Це був мій перший пріоритет на вступ, адже в нашому університеті навчалася мої знайомі, які досить схвально відгуквалися про ТНМУ.

– Жодного разу про це не пошкодували? Можливо, в моменти, коли було особливо важко?

– Важко буває завжди та всюди, але якщо себе дуже сильно шкодувати, то можна нічого й не здобути. В університеті я зустріла дуже багато людей, які своїм прикладом переконували, що здобути тут чудову базу знань, успішно працюють і будують кар'єру і в Україні, і за кордоном.

– Які особливості навчання саме на вашому факультеті?

– Ми часто працюємо в хімічних лабораторіях, проводимо багато експериментів, дослідів. Найперше, що мене здивувало, коли прийшла в лабораторію, це те, що все тут має дуже яскравий запах. І потрібен був час, аби звикнути до нього (усміхається). Працюючи на кафедрі технологій виробництва лікарських засобів, треба бути неймовірно уважною до того, що робиш, чи дотримуєшся методики виготовлення. Потрібен дуже потужний контроль своєї уваги та дій, аби нічого не переплутати, адже від цього залежить якість лікарських засобів, що може вплинути на життя пацієнта.

– Ви визначилися вже у напрямку своєї спеціальності?

– Хотіла б спробувати власні сили в маркетинговій частині фармації, адже вона також зараз стрімко розвивається. Це те, що мені цікаво, в чому я вже пробує себе.

– Що найважливіше дав вам Тернопільський національний медичний університет ім. Івана Горбачевського?

– Знання, соціальні зв'язки, можливості, друзів.

– Що вас надихає у житті?

– Робота. Якщо те, що я роблю, дає належний результат, це мотивує працювати надалі.

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

громадської організації «Українські студенти за свободу», на базі якої й організувала свої найбільші заходи. Зокрема, торік стала однією з організаторів Всеукраїнської програми лідерства – це освітній захід, що налічував понад 300 учасників, тривав п'ять днів та охоплював велику кількість лекцій від провідних фахівців з економіки, філософії та політології. Ми провели його в Меджибізькому замку на Хмельниччині.

Цьогорічного 4-5 березня разом з командою студентського парламенту на базі нашого університету вдалося організувати Всеукраїнський форум «Вогонь свободи», під час якого також було прочитано тематичні лекції й проведено практичні тренін-

темам, які цікаві мені самій. Я вивчала додатково філософію, економіку та політологію. Наш навчальний захід видався успішним і зібрав дуже багато студентів.

– Що потрібно, аби організувати вдалий захід?

– Передусім потрібна надійна команда, люди, яким можеш довіряти. Ідеально, щоб серед організаторів було п'ять людей – це така надійна соціальна група. Дуже важлива комунікація. Скажімо, сьогодні для проведення заходів обов'язково потрібен дозвіл від військової адміністрації. Ми домовлялися й з адміністрацією університету, аби нам надали приміщення. І звісно, це також уміння делегувати обов'язки, тому що одна

З усіх елементів, необхідних для досягнення успіху, найголовніший – це віра. І насамперед – у власні сили. Вона допомагає людині досягнути найвищих вершин, переконана професорка кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки ТНМУ Наталія ВОЛКОВА.

«БАТЬКИ НАВЧИЛИ НАС ПРАЦЮВАТИ Й НЕ БОЯТИСЯ ТРУДНОЩІВ»

– Наталіє Михайлівно, де минули ваші дитячі роки, як прийшла думка обрати шлях медицини?

– Усе життя мешкаю в Тернополі. Пам'ятаю рідне місто дуже затишним, охайним і зеленим. Пригадую лебедів у парку над озером і трояндові кущі у сквері біля драмтеатру. Лише тепер розумію, як пощастило нашому поколінню, що дитинство прийшлося на мирні роки.

На мій професійний вибір вплинули батьки. Завдяки їх зусиллям удома була книжкова шафа, заповнена книжками аж до стелі. Найвище в ній лежали томи пригодницької художньої літератури. До них міг дотягну-

Наталія ВОЛКОВА з батьками та братом (1970 р.)

тися брат, який старший за мене. Чи не ці романи про далекі подорожі та небезпечні пригоди вплинули на його характер і літературний хист? Для мене фізично найбільш досяжними були томи медичної енциклопедії, які стояли на нижніх полицях. На пружних гладеньких сторінках, які ще пахнули друкарською фарбою, були кольорові ілюстрації чудернацького змісту (як тепер розумію – це були якісь гістологічні препарати). Додам, що коли вперше розгорнула одну з цих книжок, я ще не вміла читати... Але, може, саме тому вона здалася мені такою чарівно загадковою? Пригадую, як тримала на колінах той важенький том і гадала, що колись обов'язково прочитаю, принаймні дещо, адже томів було багато. Ще більш інтригуючими виглядали рентгенограми в маминих книжках. Мама здобула фах лікаря-рентгенолога одразу після завершення навчання в медичному інституті й усе життя пропрацювала за цією спеціалізацією. Вона жартома казала, що отримала достатньо професійних

шкідливостей для себе та нащадків разом, тож не радила мені в майбутньому торувати шлях у променеву діагностику. Водночас батьки не заперечували проти медицини як моєї майбутньої професії. До речі, пізніше в тій шафі знайшовся томик робіт академіка І.П. Павлова, який я почала читати для підготовки шкільного реферату. Мені тоді дуже сподобалася тема й стиль викладення автора, хоч і гадки не мала, що нормальна фізіологія стане моєю науковою спеціальністю.

– Які найяскравіші спогади про ваших батьків, хто для вас був прикладом?

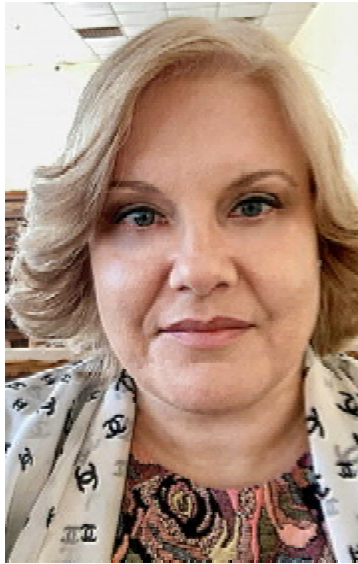
– Батьки одружилися в досить дорослому віці. Вони пережили перед тим голодні роки та війну, але неохоче згадували про це. Вони щиро намагалися створити затишок в оселі й показати нам світ. Відколи в родині з'явився автомобіль «Запорожець», ми постійно кудись подорожували у вільний час – до Карпат чи до найближчого лісу або озера. Коли ґрунтова дорога йшла у низину, батьки часом затягували пісню «Ой на горі та жінці жнуть...». Місцеві мешканці, які при дорозі поралися на городі, підхоплювали пісню й співали разом з нами. Мені не дуже хотілося рано прокидатися, щоб вирушити в подорож, але без того я ніколи не побачила б схід сонця, туман у Карпатах і веселку в сірих хмарах, під якою ми одного разу проїхали гірською дорогою. Батьки навчили нас працювати та не боятися труднощів, за що їм вдячна повік.

«ЗРОЗУМІЛА, ЩО НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕНІ НАБАГАТО ЦІКАВІШІ...»

– Розкажіть, будь ласка, про навчання в медичному інституті? Як обирали спеціалізацію?

– Мені було цікаво вчитися. І досі ще цікавість не минула. У медицині втілена та гармонія природи, яку із захопленням спостерігала в дитячі роки. Хоча можливості людського організму й не безмежні, він дуже вдало та доцільно пристосований. Регуляторні механізми закручені, як детективний сюжет, і влучні, як ті сонячні промені, які змушують прокидатися вранці. У людському організмі закладені досить широкі можливості до пристосування та подолання перешкод. І дуже шкода, коли спостерігаєш, як людина цим нехтує чи недбало руйнує. Звичайно, найцікавішими вважала клінічні дисципліни. Я навіть кілька років працювала у студентському науковому гуртку з педіатрії. Ця робота показала мені, наскільки практична медицина є відповідальною і

Професорка Наталія ВОЛКОВА:

складною працею. Я вже заглядала по книгарнях за останніми виданнями медичної літератури за фахом. Одного разу мені потрапила до рук книжка про метеопатологію в дітей. Тема була для мене новою. Літературних джерел щодо метеотропних реакцій тоді було обмаль. Але прочитавши цю монографію, зрозуміла, що наукові дослідження мені набагато цікавіші, ніж робота за вивіреними схемами, яку зазвичай виконує практичний лікар. Коли ж під час державного розподілу мене запитали, чи хотіла б вступити до аспірантури на кафедру нормальної фізіології, я радо погодилася. Досі вважаю, що це була щаслива подія в моєму житті.

– Що стало в центрі уваги ваших наукових інтересів?

– Коли вступила до аспірантури, кафедру нормальної фізіології очолював професор Степан Несторович Вадзюк. Під його керівництвом у навчальну та наукову роботу кафедри почали активно впроваджувати клінічні методики вивчення фізіологічних функцій у людини – електрокардіографію, ехокардіографію, реографію, електроміографію, клінічний аналіз крові, вислуховування серцевих тонів, дихальних шумів, спірометаболографію, термографію, електрогастрографію, дослідження функцій аналізаторів, психологічні тестування. Для студентів були створені навчальні посібники «Основи функціональної діагностики» та «Основні показники життєдіяльності організму людини», які стали базою для оволодіння практичними навичками, необхідними сучасному лікарю-клініцисту. Вперше видані друком методичні рекомендації для студентів. На кафедрі запрацювала наукова лабораторія, оснащена сучасними діагностичними приладами та персональним комп'ютером. Степан Несторович, як голова Всеукраїнської екологічної ліги, започаткував новий науковий напрямок «Екологічна фізіологія». Колектив кафедри здійснював вив-

чення психофізіологічного стану організму людини, особливостей функціонування серцево-судинної та дихальної систем і механізмів регуляції функцій органів і систем організму за різних типів погоди, особливостей фізіологічних функцій у різні вікові періоди. Коли я показала завідувачу ту монографію про метеопатологію в дітей, яка мене так зацікавила, виявилось, що він теж має ту книжку й також звернув на неї увагу. Отже, я зрозуміла, що опинилася в потрібний час у потрібному місці й почала працювати.

– Як відбувалося ваше становлення в науці?

– Спочатку було вивчення наукової літератури. В ті часи в адміністративному корпусі була окрема бібліотека періодичних видань, де всі охочі мали змогу читати Міжнародний реферативний журнал. У той час не було можливості робити пошук літератури в інтернеті власноруч, і це періодичне видання було для науковця-початківця одним з небагатьох вікон у світ науки. Я отримала масу корисної інформації та вражень. Коротенькі реферати про дослідження науковців різних країн складалися в моїй уяві, як кольорові скельця в калейдоскопі. Правду кажуть, що кожен дослідник стоїть на плечах титанів науки. Мені також вдалося тоді отримати дозвіл працювати в бібліотеці

алгоритми для програмованого мікрокалькулятора. У вільні хвилини аспіранти влаштовували змагання за досягненнями в комп'ютерній грі «CD-map» і бавили одного прирученого білого щура, якого наша ровесниця-лаборантка вирішила врятувати від демонстраційних досвідів та який тимчасово оселився в квітково-му вазоні з декоративною травицею. Невдовзі щурик переїхав у село, а в нас з'явилося багато нових і цікавих завдань, адже треба було готуватися до захисту дисертації. А потім в університеті відбувалася розбудова, створення нових факультетів і функціональних підрозділів, і ми всі старанно для того працювали. Про це написано багато книжок з ілюстраціями, тож краще, ніж описано там, я не зможу розказати.

З появою доступу до мережі інтернет пошук наукової літератури значно прискорився. У мене нагромадився вже достатній для опрацювання обсяг наукових результатів. Моєю улюбленою стадією наукових досліджень був аналіз статистичної таблиці з даними кореляційного аналізу. Це був момент істини, коли пазл нарешті складався й ставало зрозуміло, в якому напрямку потрібно рухатися далі. Так минали місяці й роки... У наукових дослідженнях за цей час я змогла теоретично узагальнити та експериментально й клінічно обґрунту-

Наталія ВОЛКОВА (четверта ліворуч) зі студентами в приміщенні кафедри нормальної фізіології (1994 р.)

педагогічного університету, де була велика збірка наукових журналів у галузі психофізіології. А далі вже можна було перейти до планування теми дослідження. Водночас я опанувала персональний комп'ютер, який побачила на кафедрі вперше у своєму житті. Інформатику чи інші подібні дисципліни у середній школі тоді не викладали. Я навчилася використовувати матричний принтер за відсутності в ньому друкарської стрічки, відбиватися від комп'ютерних вірусів (тоді вони були набагато примітивнішими за сучасні), працювати з програмним забезпеченням і навіть писала коротенькі

вати новий напрямок розв'язання важливої науково-практичної проблеми щодо встановлення закономірностей впливу зниженого атмосферного тиску на ефективність кровопостачання головного мозку, активність центральних механізмів автономної регуляції серцевого ритму під час виконання когнітивних функцій та шляхи корекції явищ дезадаптації. За результатами цих досліджень було опубліковано майже 100 наукових праць, 2 монографії, 2 винаходи, захищено докторську дисертацію.

– Яку професійну перемогу вважаєте найвагомішою?

«ПОЩАСТИЛО ОТРИМАТИ ПРОФЕСІЮ, ЯКА ЦІКАВА Й ПРИЄМНА ДЛЯ МЕНЕ»

– Для мене найвагомим є те професійне досягнення, яке найбільше мене зацікавило. Давні справи, які вже завершені, швидко забуваються й здаються не такими важливими, як поточні. Торік Степан Несторович Вадзюк долучив мене до перекладу англійськомовного підручника «Медична фізіологія за Гайтоном і Голлом: 14-е видання: у 2 томах». Він згуртував для цієї роботи багато науковців у різних містах України. Книжку досить швидко переклали й вона вже вийшла у ВСВ «Медицина». Мені дуже цікаво було працювати над перекладом. Незадовго до цього я мала можливість навчатися на курсах з вивчення англійської мови. Дуже вдячна за це адміністрації університету. Мені довелося тяжко попрацювати, але після завершення цього навчання я змогла успішно скласти міжнародний іспит на підтвердження рівня володіння англійською мовою. Беручись до перекладу підручника з медичної фізіології, я дуже хвилювалася, чи вдасться мені це зробити. Але справа пішла на диво швидко, можливо, тому, що оригінальний англійськомовний текст підручника дуже майстерно написаний. Коли отримала в руки надруковані два томи цього підручника, я чомусь дуже тішилася. Хоч це і результат колективної праці, але для мене це була також й особиста перемога.

«СТУДЕНТ МАЄ СТАРАННО ПРАЦЮВАТИ ТА АКТИВНО ДОКЛАДАТИ ЗУСИЛЬ ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ»

– Як, на ваш погляд, потрібно виховувати нинішню студентську молодь?

– У сучасному світі університетська освіта відіграє важливу роль у розвитку суспільства європейських країн. Найвагоміші рішення у сфері економіки, культури тощо приймають люди, які отримали освіту в університеті. Тому наразі будь-який виш стає не просто осередком, де можна засвоїти професійні знання. Студентську молодь треба залучати до наукових досліджень, самоврядної та громадської діяльності. Дуже добре, що зараз впровадили в навчальну програму такі дисципліни, як медична етика, академічна доброчесність. Приємно спостерігати, що у студентів виховують справдливий й гідне ставлення до інших людей, правдивість у всьому, відповідальність щодо виконання взятих на себе зобов'язань, прагнення до самовдоско-

Організаційний комітет Міжнародного тренінгу «Лікар-пацієнт» PRIME (Партнерство у міжнародній медичній освіті, Великобританія) 13.05-15.05. 2013 р. Зліва направо: асист. О. ДРАПАК, доц. Наталія ВОЛКОВА, проф. Річард ВІНСЕНТ, голова виконавчого комітету, професор медицини Брайтонського медичного університету, доктор Рос СІМПСОН, старший клінічний викладач у медичній школі Саусхемптонського університету, доктор Аарон ПОППЛЕТОН, клінічний викладач PRIME, лікар внутрішньої медицини, проф. Ігор МИСУЛА, проректор з навчальної роботи ТДМУ, проф. Михайло КОРДА, декан факультету іноземних студентів ТДМУ, асист. О. БІДОВАНЕЦЬ

налення, до професійного та творчого розвитку. Щоб переконатися в цьому, достатньо прочитати будь-який випуск газети «Медична академія». Хочу згадати також крилатий вислів, який неодноразово чула від доповідачів на щорічних навчально-методичних конференціях: «Освіту неможливо дати, її можна лише отримати». Студент має старанно працювати та активно докласти зусиль для засвоєння знань. Іншого рецепту, на мій погляд, не існує. Механізми пам'яті досить добре досліджені та описані в науковій літературі. Якість же знань далі треба перевіряти за допомогою багатоступінчастої системи іспитів. Добре, що впровадили ліцензійні іспити та семестровий тестовий іспит. Контроль якості знань студентів – це дуже важливе питання. В медичній освіті студент має етичний обов'язок старанно навчатися від першого дня, коли переступає поріг університету, адже його майбутні пацієнти вжедесь живуть і мають усі права та свободи, разом з правом на отримання якісної та сучасної медичної допомоги.

– Ваше ставлення до дистанційного навчання?

– Перевагою дистанційного навчання є швидкий доступ до інформаційних ресурсів і можливість навчатися в зручний час у зручному місці. Гадаю, що добре мати завжди під рукою таку інформаційну платформу, як, наприклад, система Moodle, яку використовують у нашому університеті. Але водночас має бути й спілкування в режимі реального часу, особливо на іспитах.

– Яке середовище найбільш прийнятне для вас?

– Завжди цікаво послухати мудрих людей, які чогось досягли в житті. На щастя, частиною роботи викладача й науковця є участь у конференціях, проход-

ження курсів підвищення кваліфікації. Зараз це можливо переважно завдяки інтернет-з'язку. Нещодавно я брала участь у III Міжнародній програмі наукового стажування «Нобелівські лауреати: вивчення досвіду й професійних досягнень для формування успішної особистості та трансформації оточуючого світу», а трохи пізніше – в VI Міжнародній програмі підвищення кваліфікації керівників закладів освіти та науки, а також педагогічних і науково-педагогічних працівників «Разом з визначними лідерами сучасності: цінності, досвід, знання, компетентності та технології для формування успішної особистості й трансформації оточуючого світу». Навчання в цих міжнародних програмах наукового стажування було надзвичайно корисним для мене, за що вельми вдячна організаторам цього проекту, тому що отримала широкий та дуже правдивий огляд найпереводіших досягнень світової науки, культури, політичного й громадського життя. Буквально кожна доповідь, що ввійшла до програми навчання, спонукала до думки, до пошуку першоджерел наукової літератури, перегляду інтернет-ресурсів, які стосувалися теми виступу. Вся ця інформація була надзвичайно важливою для мене, адже я можу впровадити ці нові наукові дані у викладання навчальних дисциплін, а саме фізіології, психофізіології, медичної біоетики.

Дуже великою перевагою навчання у цих міжнародних програмах була можливість почути всі доповіді в оригіналі англійською мовою, що дало мені можливість покращити свої навички аудіювання англійськомовної інформації саме з тих тем, які я обговорюю на заняттях з іно-

земними студентами. Подання навчального матеріалу англійською мовою також спростило для мене пошук оригінальних публікацій у міжнародних наукових журналах, нотаток до Нобелівських лекцій доповідачів, що дало можливість детального розгляду та опрацювання тем і положень, які прозвучали в доповідях.

Хочу також поділитися почуттями великої вдячності за можливість почути промови найпереводіших мислителів сучасності, інтелектуалів і великих трудівників, людей, які присвятили свої життя великій справі, які вплинули на історичний розвиток і світогляд сучасного суспільства. Впевнена, що й надалі звертатимусь до їхнього інтелектуального доробку, перечитувати написані ними книжки. Отримала враження, які залишаться зі мною на все життя.

«КОЛИ ЖИТТЯ ДАРУЄ ВАМ ЛИМОНИ, ЧАС ГОТУВАТИ З НИХ ЛИМОНАД»

– Окрім наукової роботи, займаєтесь зі студентами, чи маєте захоплення, які допомагають вам відпочивати від буденності та черпати натхнення?

– Відпочивати потрібно від чогось неприємного та виснажливого. Але в мене такої пробле-

згадую з приємністю ці подорожі. У мене викликав захоплення концерт у Львівській національній філармонії, коли диригент з Німеччини керував оркестром, в якому грали музики з різних країн. Вони перед виступом проводили репетиціїдесь протягом кількох місяців, але як майстерно грали! Такої бурхливої та широкі овації, яка вибухнула після завершення цього концерту, я в житті не бачила. Усі були розчулені. Пригадую статечного бородатого віолончеліста скраю сцени, який подитячому широко посміхався й витирив сльозу.

– Траплялися моменти, коли були в розпачі, невіданні, та як знайшли сили їх пережити?

– За такої кількості літератури з психології, яка зараз доступна в інтернеті, тяжко впасти у розпач, і тим більше – у невідання. Достатньо дослідити проблему, а далі життя виведе.

– Який смак у вашого життя?

– Чомусь згадується смак яблука сорту «білий налив» які вирівали у бабусиному саду. Татко колись сам прищепив це дерево й воно виросло велике та розлоге. Яблука з верхечка знімали спеціальним патиком з пасткою й вони лежали у великій кімнаті на шафі ще кілька місяців. Від того аромату паморочилася голова.

– Кому та за що найбільше вдячні?

– Вдячна батькам і моїм вчителям за те, що я така є.

Наталія ВОЛКОВА з групою іноземних студентів (2008 р.)

ми немає, бо я люблю свою роботу. Мені пощастило отримати професію, яка мені цікава та приємна. Підтримувати працездатність допомагає здоровий спосіб життя. Мене цікавить малювання й усілякі види художньої творчості, але достатньо часу маю лише на відвідання виставок живопису. Може, коли вийду на пенсію, почну малювати натюрморти чи, може, вишивати диванні подушки.

– Кажуть, що відпочинок – це приємні емоції. Що може вам подарувати емоцію?

– Мені подобається жива музика. Надаю перевагу класичному репертуару. До початку епідемії в мене була можливість відвідати оперний театр, філармонію, органний зал. Я дотепер

– У якій казці хотіли б жити?

– Не треба мені ніяких казок. Реальне життя та особистий досвід – безцінні. Просто люди різні, і для кожного важливе щось своє.

– Якого правила дотримуетесь в житті?

– Хтозна чи можливо керуватися все життя одним-єдиним правилом. У кожному віці в людини інша мета у житті та різні інтереси. А що кожно спіткає, то передбачити неможливо. Як то кажуть, на все воля Божа.

– Є улюблений афоризм?

– «Коли життя дарує вам лимони, час готувати з них лимонад».

Лариса ЛУКАШУК

ДО ВІДОМА

ХТО БАЖАЄ СТАТИ РЕАБІЛІТОЛОГОМ?

Цьогорічного серпня в Тернопільському національному медичному університеті імені Івана Горбачевського відкриють інтернатуру за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина» (ФРМ).

Нова лікарська спеціальність «Фізична та реабілітаційна медицина» останніми роками в Україні стрімко розвивається. Держава виділяє значні кошти для реформування системи реабілітації та розвитку нової спе-

ціальності. НСЗУ оплачує надання медичних послуг за Програмою медичних гарантій за трьома реабілітаційними пакетами.

Кафедра медичної реабілітації є базовою для підготовки інтернів за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина». Кафедра вже 25 років здійснює підготовку фахівців у галузі знань «Охорона здоров'я», укомплектована висококваліфікованими фахівцями в галузі реабілітації, всі викладачі отримали спеціальність «Фізична та реабілітаційна медицина», з них три доктори медич-

них наук, чотири кандидати медичних наук, серед яких – один доцент. Усі працівники кафедри мають сертифікати про підвищення кваліфікації на наукових і навчально-методичних форумах, семінарах, під час стажувань за кордоном з питань реабілітації.

Завдяки участі кафедри в програмі Євросоюзу Еразмус укомплектували лікувальну базу кафедри сучасним реабілітаційним обладнанням на понад 2500000 гривень, створили дві сучасні реабілітаційні лабораторії. Навчальний процес

здійснюють відповідно до європейських вимог. У загальноуніверситетському рейтингу кафедра медичної реабілітації за всіма видами діяльності постійно займає горішні сходинки, а торік зайняла 2-ге місце. Працівники кафедри видали загальнонаціональні підручники, посібники, методичні матеріали з питань реабілітації.

Фахівці кафедри підготували та затвердили робочу програму й матеріали для підготовки інтернів зі спеціальності «Фізична та реабілітаційна медицина». Кафедра тісно співпра-

цює з лікувально-профілактичними закладами міста Тернополя. У всіх лікарнях м. Тернополя є відділення реабілітації із сучасним реабілітаційним обладнанням та укладені угоди про співпрацю. Лікувальні бази для проходження інтернатури також є в приватних медичних закладах Тернополя та інших областях.

Запрошуємо випускників медичних вишів на навчання в інтернатурі за спеціальністю «Фізична та реабілітаційна медицина». Деканат ФПО – тел. 52-78-55.

ЦІКАВИНКИ

СЕКРЕТИ МЕТАБОЛІЗМУ АНАЕРОБІВ ТА НОВІ СТРАТЕГІЇ ЛІКУВАННЯ С. DIFFICILE ІНФЕКЦІЇ

Команда дослідників із членів-засновників Mass General Brigham, Brigham and Women's Hospital (BWH) і Massachusetts General Hospital (MGH), визначила метаболічні стратегії, які використовує Clostridioides difficile для швидкої колонізації кишківника. Отримані результати дозволяють визначити методи кращої профілактики та лікування найпоширенішої причини діареї, пов'язаної з прийомом антибіотиків, та інфекцій, отриманих у медичному закладі.

C. difficile є основною причиною внутрішньолікарняних інфекцій та основною причиною діареї, спричиненої прийомом антибіотиків. Розуміння його метаболічних механізмів на клітинному рівні може бути корисним для запобігання та лікування інфекцій.

C. difficile викликає інфекції

шляхом виділення токсинів, які дозволяють патогену отримувати поживні речовини з пошкоджених тканин кишечника. Розуміння того, як C. difficile метаболізує поживні речовини під час колонізації кишківника, може сформувати нові підходи до запобігання та лікування інфекцій.

УЧЕНІ ЗМОГЛИ ВИЛІКУВАТИ ГЛУХОТУ У МИШЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ГЕННОЇ ТЕРАПІЇ

Останнім часом учені з Європи та США дедалі більше уваги приділяють генній терапії.

Приблизно половина випадків народження глухої дитини – наслідок генетики. Зазвичай ці люди вдаються до допомоги кохлеарних імплантатів – медичного приладу, протеза, що дозволяє компенсувати втрату слуху.

Згідно з дослідженням американської групи вчених глухі миші, що отримали новий вид генної терапії, розвинули здатність чути майже на тому ж рівні,

що й здорові. Ці результати припускають, що генна терапія може прийти на допомогу у випадках, які раніше не піддавалися лікуванню.

ДОСЛІДНИКИ ЗНАЙШЛИ ЖИВІ ОРГАНІЗМИ В ДИМУ ПІДВОДНИХ ВУЛКАНІВ ПІД АРКТИЧНИМ ЛЬОДОМ

Незвичайну «перехідну» бактерію знайшли в димних потоках від підводних вулканів.

Міжнародна група мікробіологів з Німеччини, Нідерландів і Данії виявила незвичайні бактерії U Sulfurimonas pluma, що мешкають в димному шлейфі, який тягнеться від гідротермальних вулканів, розташованих на глибині майже 2500 кілометрів під льодом біля Північного полюса. Ці мікроорганізми використовують як джерело енергії водень.

Дослідники виявили, що в цих шлейфах мешкають раніше невідомі бактерії з роду Sulfurimonas. Такі бактерії часто мешкають у гарячій воді в гідро-

термальних жерл. Для отримання енергії вони використовують сульфід, що виділяється з них.

ДОСЛІДНИКИ ІДЕНТИФІКУВАЛИ ТРИ КИШКОВІ БАКТЕРІЇ, ВИЯВЛЕНІ ПРИ ДЕМЕНЦІЇ, З ТІЛЬЦЯМИ ЛЕВІ

Деменція з тільцями Леві (DLB) – одна з найпоширеніших форм деменції, яка не лікується. Попередні дослідження показали, що кишкові бактерії, мікроорганізми, які живуть у травному тракті людини, відіграють роль у хворобі Паркінсона, іншому нейродегенеративному розладі, але бактерії, залучені до DLB, не були ідентифіковані. Зараз група під керівництвом дослідників з Вищої медичної школи Нагойського університету в Японії ідентифікувала три бактерії, залучені до DLB: Collinsella, Ruminococcus і Bifidobacterium.

ВАКЦИНА PFIZER ПРОТИ RSV

Минулого сезону грипу поши-

рювалися три основні віруси: грип, коронавірус і респіраторно-синцитіальний вірус. Ми багато чули про грип і COVID-19, але що таке респіраторно-синцитіальний вірус? Респіраторно-синцитіальна вірусна інфекція (RSV) – це поширена інфекція нижніх дихальних шляхів. Вона може бути смертельною для немовлят і дорослих. Симптоми інфекції RSV: нежить, зниження апетиту, кашель, чхання тощо. Це також спосіб передачі вірусу від людини до людини.

Немає ліків від RSV, а також немає жодної ліцензованої профілактики (наприклад, вакцини) проти RSV. Pfizer проводить масові випробування, щоб перевірити безпеку та ефективність цієї вакцини. Компанія Pfizer залучила майже 37 тисяч учасників до своїх досліджень RSV і виявила, що разова доза їхньої вакцини знижує ризик захворювання RSV майже на 86 відсотків.

Добірку підготував колектив кафедри мікробіології, вірусології та імунології ТНМУ

ОБ'ЄКТИВ

Студентки фармацевтичного факультету Уляна РОМАНИШИН та Олена РУДА

Світлина Миколи ВАСИЛЕЧКА

ХОДЬБА

ЗДОРОВА ПРОГУЛЯНКА

Кафедра психіатрії, наркології та медичної психології Тернопільського національного медичного університету ім. Івана Горбачевського долучилася до акції зі скандинавської ходьби «Здорова прогулянка», що відбулася за ініціативи Міністерства охорони здоров'я України та Центру громадського здоров'я на набережній Тернопільського ставу. Мета кампанії – мотивувати людей вести здоровий спосіб життя та піклуватися про свій організм.

На заході можна було безкоштовно навчатися сучасному виду спорту та перевірити власний стан здоров'я. Учасники заходу отримували спорядження для ходьби та навушники, щоб протягом 20 хвилин слу-

хати музику й цікаву інформацію про здоров'я, а також подарунок після завершення прогулянки.

Тернополяни та гості міста

могли виміряти артеріальний та внутрішньоочний тиск, перевірити рівень цукру в крові, визначити індекс маси тіла та проконсультуватися із сімейним лікарем.

Працівники кафедри психіатрії, наркології та медичної психології спільно з лікарями-інтернами взяли участь у наданні безкоштовної психологічної допомоги відвідувачам заходу, а також поділилися рекомендаціями щодо збереження психічного здоров'я у стресовому періоді.

Така оздоровча подія – можливість потурбуватися про власне здоров'я та провести час з родиною й друзями.

Інформацію надала кафедра психіатрії, наркології та медичної психології ТНМУ

ПРО ВЕСНУ, ЛЬВІВ І ЦИБУЛЮ

Для журналіста знайомство з цікавою людиною, як скарб для золотошукача. Бо в кожному новому співрозмовнику відкриваєш багато незвіданого та захопливого не лише для себе, але й для великої аудиторії читачів. Правду ж кажуть – скільки людей, стільки й всесвітів.

Познайомилася з пані Наталією Сеньківською випадково, але захопила вона мене своїми оповідками, здається, назавжди. Пані Наталія – львів'янка, університетська викладачка історичних і мистецтвознавчих дисциплін, а ще мандрівниця та гастро-блогерка, авторка фейсбук-сторінки «Спіжарка їмості Софії». Там вона публікує цікаві нотатки зі свого життя. Міцне родинне коріння пов'язує її з Тернопільщиною, пані Наталія – внучка греко-католицького священника Володимира Сеньківського, який народився у Великих Гаях. Багатьом тернопольцям добре відома історія його рідного брата – ієромонаха Івана (Якіма) Сеньківського, відомого василіанського проповідника та ігумена монастиря в Дрогобичі. Його 1941 року закатували більшовики в Дрогобицьких «Бригідках» у мученицький спосіб. 2001 року Папа Іван-Павло II проголосив ієромонаха Якіма Сеньківського Блаженим священномучеником Церкви.

Родинне коріння пов'язує пані Наталію зі ще одним видатним нашим земляком з Великих Гайів, лікарем акушером-гінекологом Євгеном Чубатим, що практикував у 80-х роках минулого століття в Баворівській дільничній лікарні.

Для нашої рубрики «Лікує природа» пані Наталія написала

цікаву розповідь про цибулю, яку дуже доречно вживати у сирому вигляді, особливо навесні, коли вітамінів у фруктах та овочах обмаль. Повідала про цікавий рецепт львівських цибуляників, що смакують, як мовиться, і великим, й малим.

«Я ПРОСТО НЕ УЯВЛЯЮ КУЛІНАРІЇ БЕЗ ЦІЄЇ ГОСТРОЇ НА ЯЗИК ДІВОЧКИ»

Ось лише ненадовго виглянуло сонечко й так цілком необачно почали квітнути першоцвіті – жовті зірочки, проліски, шафрани та медунка, як знову всю землю покрило снігом, а подекуди і льодовою глазурою. Отак, заледве відтанувши на якусь мить, знову гадаєш, а як там наші воїни? Мерзнуть у холодних схронах, перестуджують легені та ноги, і від того вкотре серце стискається немов в крижаних лабетах. Такий тяжкий, холодний, тривожний та дуже болісний початок квітня, подібний до минулорічного, коли вже тривала війна з москалями.

Навесні часто буває економічно нелегко, адже живемо в країні, де більшість громадян харчується сезонними продуктами, а також тими, які вдалося заготувати протягом року. Лише невелика частка співвітчизників може собі дозволити повноцінний асортимент овочів та фруктів, як у Європі.

Весняні овочі вже не такі смачні й поживні, – більшість з них втрачає смак і половину своїх вітамінних ресурсів. Це стосується буряка, що стає «порожнім», і тому борщ ранньої весни дуже тратить на смаку. Картопля, що починає проростати, майже немає корисних речовин. Отаку «постріляну» експерти овочівництва рекомендують узагалі не вживати. До цієї пори й морква в'яне, часник остаточно

но трушіє, а яблука стають на вигляд як 90-літня пані.

Залишається вона – цибуля, цибулька, цибулечка. Ріпчаста ще тримається, «як цвочок», а та, що починає проростати, теж тішить, адже дарує свіжі зелені пера, за якими вже так скучила.

Я просто собі не уявляю кулінарії без цієї гострої на язик дівочки, з хвацьким зеленим пучком зачіски, зібраної на самісінькім чубку. Завівши знайомство з такою, ви інколи (й

Наталія СЕНКІВСЬКА

навіть доволі часто) будете схлипувати від її пекучих слів, але без неї життя здаватиметься прісним і нецікавим.

«ЯК ЦИБУЛЯНИКИ ЛЬВІВ ВРЯТУВАЛИ»

Цибуля – базовий складник на нашому столі. І нині я вболіваю теж і за неї, адже поля, звідки цибуля потрапляла на столи українців наразі ще під москальським чоботом. Це, зокрема, аграрні господарства Харківщини, Херсонщини та півдня України, де вирощування цибулі давало основні врожаї. Через те українські господині нині аж умлівають, коли бачать у крамницях цибулю по 50-60 гривень за кілограм. Нічого, виб'ємо паршивців (най наша цибуля виїсть

їм очі, щоб скиглили від страху: «горе ти майо, луковое...»), а нам вона знову зазеленіє гарними перами-стрілами, наливатиметься соковито-хрумкими білими тулумбасами.

В історії Львова цибуля вже одного разу виграла бій з ворогом. Мені пригадалася історія, яку вчитала у Хроніках Львова, коли під час татарської облоги міста, яка тривала понад два тижні, відчайдушні львів'яни, щоб показати ворогу, що в них ще достатньо ресурсів для оборони, поперекидали догори дном діжки й притрусили їх зверху борошном, імітуючи достаток їжі. І ворог відступив, зрозумівши, що не перемає міста та його захисників. Отак місто вистояло та було врятоване завдяки кмітливості своїх громадян, та насправді – їжі цілком не було й усенький Львів тоді харчувався лише цибулею.

«КОРИСТЬ ЦЬОГО ОВОЧА – НАПРАВДУ НЕОЦІНЕННА»

У цибулі міститься величезна кількість органічних кислот, необхідні організму мікроелементи та вітаміни. Фітонциди в її складі гальмують розмноження бактерій та грибків, допомагають у боротьбі з різними інфекціями та стимулюють імунну систему.

Окрім того, регулярне вживання цибулі сприяє розрідженню крові, знижує рівень холестерину й глюкози в крові, підвищує еластичність судин, нормалізує артеріальний тиск, покращує гостроту зору, позитивно впливає на роботу серцево-судинної та репродуктивної системи.

Справжній ажіотаж викликали дослідження вчених Токійського університету (Японія), які з'ясували, що постійне споживання цибулі підвищує інтелек-

туальний рівень людини на 10-15 відсотків, а здатність запам'ятовувати іноземні слова зростає на цілих 34 відсотки!

Не дивно, що цибуля займає високі позиції в європейській кухні. Недаремно французи так хизуються своїм цибулевим супом (soupe a l'oignongratinee a lafrançaise). Подейкують, що вперше його приготував з цибулі, масла та шампана король Людовик XV.

Іспанці ж і собі не відстають, проводячи цибулевий фестиваль, на якому споживають цибулю на грилі, запиваючи вином.

ЛЬВІВСЬКІ ЦИБУЛЯНИКИ

Пропоную приготувати цибулевий пляцущки – просту й смачну страву на основі цибульки ріпчастої та зеленої.

Готуємо львівські цибуляники так:

Велику цибулю краємо на кубики максимально дрібно, солимо, трішки цукруємо, збризуємо цитриновим соком. Якщо вона попалася дуже сердита, потрібно ошпарити її окропом, щоб заспокоїлася.

До того даємо кілька ложок сметани (можна замінити кефіром або кисляком), чорний перець (можна дати також трохи паприки) та одне яйце.

До суміші додаємо щіпку порошку до печива (розпушувача) й трохи манки. Чекаємо, щоб вона набухла. Замість манки можна додати борошно.

До тіста можна ще додатково пократати й зелену цибульку або листочки черемші. Консистенція на цибуляники має бути подібною до сметани.

Смажимо цибуляні пляцущки на олії, викладаємо на паперову серветку, а тоді – на тарелю.

Смакуємо львівські цибуляники разом зі сметаною, айраном чи кисляком. Такі пляцущки готуються на раз-два-три. А з'їдаються – ще швидше. О-о-о, ви відчуваєте, як розум прибуває?»

Лариса ЛУКАЩУК

ОВОЧІ, ЯКІ ЗМЕНШУЮТЬ ЗАПАЛЕННЯ ТА СПОВІЛЬНЮЮТЬ СТАРІННЯ

Нині дедалі більше людей страждають від хронічного запалення, що стається через низку чинників таких, як аутоімунні захворювання, надмірне вживання алкоголю, стрес і куріння тощо. З часом хронічне запалення може призвести до серйозних захворювань, серед яких фахівці називають артрит, хвороби серця, діабет, хвороба Альцгеймера та навіть певні види раку.

Американські дієтологи розповіли про овочі, що допоможуть зменшити запалення та уповільнити старіння.

Морква
Як у сирій, так і у вареній моркві міститься маса поживних речовин, деякі з яких допомагають боротися із запаленням.

«Морква насичена бета-каротином, каротиноїдом, який

організм використовує для утворення вітаміну А, а вітамін А може підтримувати здоров'я кісток і шкіри, особливо з віком», – каже американська дієтологиня Лорен Манакер. Вітамін А також має протизапальну дію.

Солодкий перець

«У болгарському перці багато вітамінів С і А, які є природними антиоксидантами. У ньому також багато клітковини та води, що робить його зволожувальним овочем. Високий рівень антиоксидантів також робить його протизапальним, а це означає, що він може допомогти зменшити запалення в організмі», – каже дієтологиня Дана Елліс Ханнес.

Броколі

Ще один надзвичайно насичений поживними речовинами овоч, тому додавайте побільше

броколі до страв, щоб уповільнити швидкість вікових захворювань, які пов'язані з хронічним запаленням.

Броколі має високий вміст сульфурофанів, які є природними антиоксидантами, надзвичайно здоровими та протизапальними. Броколі також містить багато кальцію, клітковини та достатню кількість води, що також сприяє протизапальним властивостям. Броколі також містить багато білка рослинного походження.

Картопля

Люди неоднозначно ставляться до картоплі, адже вона багата на вуглеводи, але цей коренеплодний овоч містить корисні поживні речовини, які можуть уповільнити старіння.

«Картопля багата на клітковину, калій, вітамін С і здатна

боротися з вільними радикалами. Біла картопля може знизити запалення, рівень холестерину та артеріальний тиск», – каже дієтологиня Вероніка Рауз.

Саме калій допомагає зменшити запалення та біль, особливо в тих, хто страждає на ревматоїдний артрит. Більш високий рівень харчових волокон також був пов'язаний зі зниженням запалення в організмі.

Листова зелень

Листова зелень є важливою складовою в лікуванні запалення. «Шпинат, капуста, рукола, салат ромен і мангольд є чудовим джерелом багатьох вітамінів, мінералів і антиоксидантів. Зелень забезпечує організм вітамінами А, С, Е і К, залізом, калієм і кальцієм, магнієм та клітковиною. За даними Harvard

Health, листова зелень вважається корисним протизапальним продуктом завдяки високому рівню антиоксидантів і поліфенолів.

Часник

Часник складається із сірковмісних сполук, які забезпечують протизапальну дію. Справді, у звіті, опублікованому в Anti-Cancer Agents in Medicinal Chemistry, зроблено висновок, що ці сіркоорганічні сполуки можуть навіть бути корисними для зміцнення вашої імунної системи та запобігання розвитку деяких ракових пухлин.

Цибуля

По-перше, цибуля є хорошим джерелом калію, який допомагає зменшити запалення. По-друге, цей овоч також багатий антиоксидантом під назвою кверцетин, що має корисні властивості для імунітету та зниження маркерів запалення. Його протизапальна дія може бути корисною для зменшення симптомів певних аутоімунних розладів.

(За матеріалами ЗМІ)

ВЕСНА НАШИХ СЕРДЕЦЬ ДЛЯ СОНЯЧНИХ ЛЮДЕЙ

ЗАХОДИ ВІД ТНМУ ДЛЯ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «ЦЕНТР «МІЙ СВІТ»

Джаз, весна та поезія, а ще – тепло сердець наповнили затишну читальню залу бібліотеки ТНМУ, що збрала шанувальників музики й віршованого слова.

«Весна – особлива пора року. Вона здебільшого настає тоді, коли хоче. Поступається зими, коли хоче. Повертається назад, коли хоче. І завжди впевнено робить те, що вважає за потрібне. Вона – спонтанна та завзята. Вільна у власних діях: і погодних, і настроєвих. Саме тому їй багато в чому відповідає джаз – музика, яка за своїм духом реалістична та чесна й водночас чуттєва та настроєва. Музика, яка спонукає нас усіх глибше відчувати, жити більш повно. І, напевно, цим джаз схожий з поезією, яка так само наполегливо переконує нас, що в житті є місце почуттям, емоціям, спонтанності та змінам», – розпочала зустріч авторка віршів, що в її власному виконанні лунали впродовж дійства, й ведуча концерту Олена Лайко.

*Весна і сніг – поняття несумісні,
Хоча все так відносно в порах року...
Коли ж від сталих берегів життя відносить
І кидає безжально в різні боки,
Сніг в березні сприймається нормально,
Як просто опади з дощем наперемішку.
З таким пейзажем так доречно кава
Й зішкрябана з капоту мокра сніжка.*

У концертній програмі, присвяченій джазу, мов найвишуканіше мереживо, гармонійно перепліталися ліричні рядки Олени Лайко та відомі джазові композиції у виконанні Муніципального Галицького камерного оркестру під керівництвом Андрія Аркуші.

Година поетично-джазового спілкування подарувала присутнім безмір естетичної насолоди та чудового настрою. Того вечора на концерт завітали не лише студенти й викладачі нашого університету, а й підопічні громадської організації «Центр «Мій світ». Їм творча зустріч принесла особливо неповторні та незабутні емоції.

З громадською організацією «Центр «Мій світ» ТНМУ співпрацює вже певний період. Під опікою цього об'єднання перебувають 15 осіб з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень. Вони потребують постійного нагляду з боку інших лю-

дей, зазвичай своїх рідних, а також співучасті довколишніх – саме це найбільше й додає їм життєвої сили. Торік Тернопільський національний медичний університет імені Івана

учасників дійства, нагадали, що ми всі кожним своїм благодійним вчинком наближаємо Перемогу. Чудове музичне свято для наших гостей організували учасники «Творчого колекти-

Грає Муніципальний Галицький камерний оркестр під керівництвом Андрія АРКУШІ

Горбачевського організував для підопічних ГО «Центр «Мій світ» відпочинок та оздоровлення на базі навчально-оздоровчого комплексу «Червона калина». Вони та їхні опікуни мали можливість відвідати тренінги з першої допомоги, лекції на тему «Здоров'я», майстер-класи з арт-терапії, музикотерапії та лікувального масажу. Голова організації Марія Пишко зауважує, що відпочинок у «Червоній калині» її діти з яскравими емоціями згадують й досі. Так лагідно вона завжди називає всіх своїх підопічних, хоча їм від 25 до 54 років. Адже вони справді немов діти – щирі, відкриті й сонячні.

Уже цьогоріч цікаве дійство з нагоди відзначення Дня людей з синдромом Дауна для ГО «Центр «Мій світ» підготували працівники центру виховної роботи та культурного розвитку ТНМУ, доцентки Марта Руденко й Галина Габар, а також студенти-волонтери медичного факультету Світлана Лобазова, Ольга Половчук, Софія Задорожна, Артем Бойцун, Богдана Довгалюк, Вікторія Рябко й Світлана Товтин.

«Ці світлі люди так потребують спілкування, уваги, душевного тепла й чисті сонячної усмішки у відповідь! – наголошує керівниця центру виховної роботи та культурного розвитку Марта Руденко. – Під час заходу гості, викладачі та студенти познайомилися, провели майстер-клас з виготовлення янголів-оберегів для військових. Яскраві кольори тканин, стрічок дуже захопили та надихнули всіх

у ТНМУ» під керівництвом Світлани Лобазової. Діти із захопленням підспівували та пританцювали. Прості рухи легко їм вдавалися та дуже сподобалися. Вдячна нашим творчим студентам-волонтерам, які зуміли організувати відповідну програму, що задовольнила потреби підопічних ГО «Центр «Мій світ».

І ось чергова тепла зустріч у медичному університеті – запрошення на концерт від Муніципального Галицького камерного оркестру. Відразу після нього відбувся ще один захід – виготовлення прикраси до великоднього кошика. Майстер-клас з витинкарства провела умілиця з Тернополя Галина Дудар. Пані Галина – учасниця всеукраїнських конкурсів, обласних виставок майстрів декоративно-прикладного мистецтва. Її роботи зберігаються в Національному музеї Литви, Національному музеї народного мистецтва в Польщі, приватних колекціях у Німеччині й, звичайно, у фондах Тернопільського обласного краєзнавчого музею. Перший досвід співпраці з ТНМУ Галина Дудар мала торік у червні. Тоді вона розповідала про витинанки та ділилася власним умінням з внутрішньо переміщеними особами, які перебували в доволі важкому психологічному стані, адже саме в той час їхні рідні міста залишалися під страшним натиском російських військ. «Мені назавжди закарбується в пам'яті та зустріч, – зізнається пані Галина. – Я запропонувала витинати невеличкий оберіг. Люди зосередилися

над ним, я ж спостерігала, як у процесі творення світліли їхні обличчя. З тієї зустрічі всі пішли окрилені. Як, власне, і тепер. Мистецтво справді здатне зцілювати!».

Провести майстер-клас для підопічних ГО «Центр «Мій світ» Галині Дудар було не складно, позаяк вона вже мала чималий досвід творчої роботи як із зовсім маленькими «сонячними» дітками, так і зі старшими в «Карітасі», при церкві, в реабілітаційному центрі, куди її не раз запрошували. Педагогиня за фахом і з вагомим досвідом, вона швидко знаходить до них підхід. «Ці люди дуже відкриті, хочуть спілкування, мені з ними комфортно й легко, – каже пані Галина. – Вони такі дорослі діти – світлі та щирі. Вирізають пташку, малюють їй очка – й у них самих очі світяться радістю. Вони так уміють тішитися! Від проведення цього майстер-класу і я отримала задоволення, і вони. Сто відсотків позитиву!».

Громадська організація «Центр «Мій світ» утворилася два роки тому. Її основна мета –

Майстер-клас з витинкарства проводить тернопільська умілиця Галина ДУДАР (ліворуч)

щоб її підопічні (серед яких не лише особи із синдромом Дауна, а й з епілепсією та з хворобою Паркінсона) якомога краще адаптувалися та соціалізувалися у суспільстві, тому такі зустрічі для них надзвичайно важливі. «Що найбільше потрібно таким дітям? Спілкування, – наголошує голова організації Марія Пишко. – Не будемо говорити про лікування, бо про нього, звичайно, дбає кожна

мама, а от забезпечити спілкування значно важче. Проте зустрічі, різноманітні майстер-класи, поїздки також мають величезний лікувальний ефект. Чим більше таких заходів – тим мої діти більше розвиваються. Особливо люблять спілкуватися з людьми, яких ще не знають. Кожна нова зустріч – новий виток в їхньому розвитку. Зараз же, в час війни, в них дуже великий стрес, діти почали багато плакати, не знають, що з ними коїться та як їм поводитися. А під час таких зустрічей вони відволікаються й, повірте, стають здоровішими».

Пані Марія додає, що від концерту та майстер-класу з витинкарства вони з донькою отримали чудові враження та безліч емоцій. «Моя донька Соломія дуже любить і співати, і танцювати, – з усмішкою каже Марія Пишко. – Коли вона ще відвідувала школу на вул. Сахарова, обожнювала танцювати. Тож якщо нам випадає нагода відвідати якийсь концерт, діти з нашої організації йдуть залюбки, бо вони це дуже люблять. Щиро вдячна за запрошення медичного університету. Ці заходи чудові! Дякувати Богу, що в нас на шляху зустрілися такі добрі теплі люди. Дуже вдячні всім, хто долучається та допомагає. Це дуже для нас важливо».

За умов соціальної ізоляції люди з інвалідністю втрачають інтерес до соціального життя в громаді та стають нездатними боротися за власне життя. Тож передусім їм потрібна соціальна реабілітація та адаптація в суспільстві.

Як зауважує Марта Руденко, для дітей з інвалідністю нині реалізують достатньо різних проєктів, а ось для дорослих їх, по суті, немає. «Тож вони шукають усі можливі способи, де зможуть взяти участь в якихось заходах і матимуть нагоду вийти, як мовиться, між люди, – додає Марта Ігорівна. – Вони всі дуже контактні, люблять співи, танці. Найголовніше ж для них – спілкування. Межі помешкання, звісно, забезпечити його не дозволяють, а самостійно виходити в місто не можуть, їх постійно мусить хтось супроводжувати. Тож тому так і цінують ці зустрічі. У найближчих наших планах для ГО «Центр «Мій світ» – кулінарні майстер-класи та спеціально розроблена арт-терапія від кафедри психіатрії, наркології та медичної психології, з якою ми вже маємо попередню домовленість. Тож сподіваємося на подальші зустрічі, адже плануємо їх зробити регулярними й таким чином здійснити важливий внесок добра й радості у світ «сонячних» людей!».

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

6 квітня виповнилося 50 років доцентів кафедри хірургії №2 ТНМУ Андрію Романовичу ВАЙДІ

Вельмишановний Андрію Романовичу! Сердечно вітаємо Вас з 50-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, навчалися в магістратурі, успішно пройшли трудовий шлях асистента та доцента. Ви набували практичного досвіду на кафедрі онкології, променевої діагностики, терапії та радіаційної медицини, згодом – шпитальної хірургії, хірургії з анестезіологією № 2, а останні роки – кафедри хірургії №2. Свою професійну майстерність судинного хірурга Ви підвищували, стажуючись на базі клінік Федеративної Республіки Німеччини.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з талановитих випускників третього покоління, відомого науковця,

висококваліфікованого клініциста-хірурга, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити

добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Андрію Романовичу, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Бажаєм успіхів великих у роботі й побільше творчості Вам натхнень. Нехай минають завжди всі турботи і хай приносить радість кожен день.

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

9 квітня відзначила ювілейний день народження доцентка кафедри медичної хімії ТНМУ Надія Андріївна ВАСИЛИШИН

Вельмишановна Надіє Андріївно! Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення Львівського державного університету імені Івана Франка, періоду роботи вчителькою хімії у середній школі у стінах Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського Ви успішно пройшли шлях від викладачки підготовчого відділення, медичного коледжу до доцентки спочатку кафедри фармацевтичної хімії, а згодом – кафедри медичної хімії.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як науковицю, досвідчену педагогиню та виховательку студентської молоді

за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро зас-

луговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів

Бажаємо Вам, вельмишановна Надіє Андріївно, доброго здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Хай здоров'я, щастя і достаток Огортають Вас, як липи цвіт, Хай малює доля з буднів свято, А Господь дарує ще багато літ!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

10 квітня виповнилося 50 років доктору біологічних наук, професорові, завідувачу кафедри медичної інформатики ТНМУ Дмитрові Вікторовичу ВАКУЛЕНКУ

Вельмишановний Дмитре Вікторовичу! Сердечно вітаємо Вас з 50-літтям!

Після закінчення Тернопільського державного технічного університету ім. І. Пулюя, роботи за фахом інженера-конструктора Тернопільського радіозаводу «Оріон» у стінах Тернопільського національного медичного університету Ви успішно пройшли 21-літній трудовий шлях асистента, доцента, професора та очолили кафедру медичної інформатики.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як відомого науковця, висококваліфікованого педагога й вихователя студентської молоді за багаторічну не-

втомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та

є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Дмитре Вікторовичу, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів та здобутків у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай стелиться життя розмаєм і хилить щастя повен цвіт, Ми від душі для Вас бажаєм Здоров'я міцного і многая літ!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

8 квітня виповнилося 50 років доцентів кафедри травматології та ортопедії з військово-польовою хірургією ТНМУ Ігорю Романовичу КОПИТЧАКУ

Вельмишановний Ігорє Романовичу!

Сердечно вітаємо Вас з 50-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом, після періоду роботи за фахом у хірургічному відділенні ТОВ «Десна ЛТД», продовжили кар'єру на кафедрі загальної та оперативної хірургії з топографічною анатомією, пройшовши шлях лаборанта та асистента, здобули вчене звання кандидата медичних наук, працювали доцентом на кафедрі загальної хірургії, а останні 9 років є доцентом кафедри травматології та ортопедії

11 квітня відзначила ювілейний день народження лаборантки кафедри стоматології ФПО ТНМУ Марія Зіновіївна САМПАРА

Вельмишановна Маріє Зіновіївно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви успішно пройшли трудовий шлях лаборантки спочатку міжкафедральної науково-клінічної лабораторії, кафедри ортопедичної стоматології, а останніми роками – кафедри стоматології ФПО,

з військово-польовою хірургією й виконуєте обов'язки завуча кафедри.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас як одного з талановитих випускників третього покоління, відомого науковця, висококваліфікованого хірурга-ортопеда-травматолога, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші інтелігентність, доброзичливість, порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Ігорю Романовичу, міцного здоров'я, миру, злагоди, творчого натхнення, успіхів у Вашій благородній роботі, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Зичимо в здоров'ї вік довгий прожити, Щоб усіх на сторіччя могли запросити, Щоб у мирному небі Вам сонце всміхалося, А всі Ваші мрії та плани збувалися.

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

забезпечуючи навчальний процес, діагностичні процедури та наукові дослідження.

Ректорат, профком і весь колектив університету глибоко поважають і щиро шанують Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки та є прикладом для наслідування.

Бажаємо Вам, вельмишановна Маріє Зіновіївно, доброго здоров'я, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Нехай добром наповниться хата, Достатком, щирістю і сонячним теплом, Хай буде вірних друзів в ній багато, Прихильна доля огорта крилом!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

